

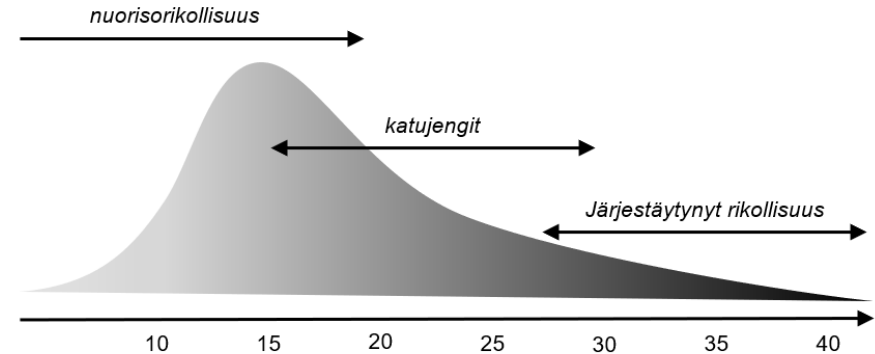
Nuoriso- ja jengirikollisuuden tilannekuva

Valtakunnallinen turvallisuustapahtuma 2024, Rovaniemi
23.5.2024

Poliisitarkastaja Tuomas Pöyhönen, Poliisihallitus
Erikoistutkija Petri Danielsson, Keskusrikospoliisi

Nuorisorikollisuus – katujengit – JR

- **Nuorisorikollisuus:** alaikäisten/alle 21-vuotiaiden rikollisuus laajana ilmiönä
 - Rikoksissa voi olla ”jengimäisiä” piirteitä
- **Katujengit:** paikallisesti vaikuttavia rikollisverkostoja, joihin kuuluvat henkilöt ovat usein nuoria miehiä
- **JR-ryhmät:** jäsentynyt rakenne ja roolit, rikollisen toiminnan suunnitelmallisuus, pyrkimys taloudelliseen hyötyyn
 - Katujengin ja JR-ryhmän välinen ero ei yksiselitteinen

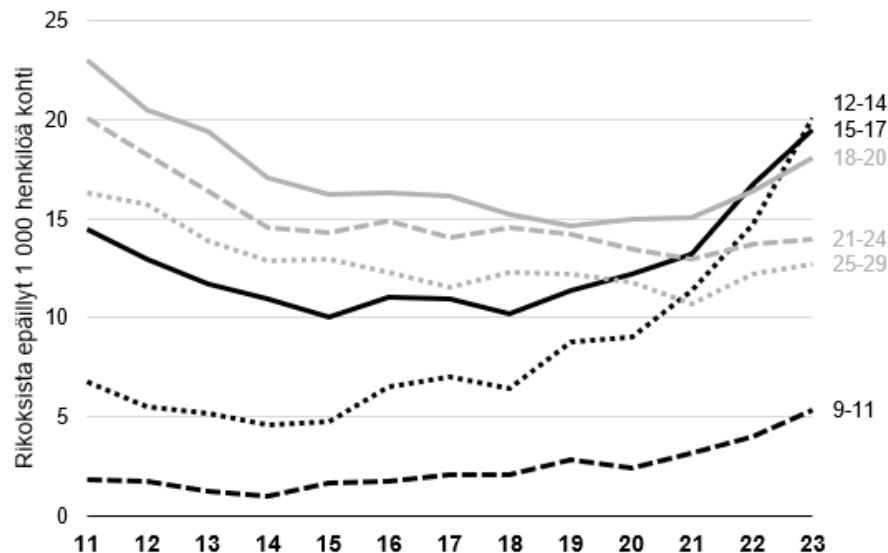

Kuvio. Havainnekuva nuorisorikollisuuden, katujengien ja järjestäytyneen rikollisuuden yhteydestä ikään ja tyypiteltyyn ikä-rikoskäyrään. Ikä-rikoskäyrä kuvaa rikoskäyttäytymisen yleisyyttä iän mukaan.

Nuorten väkivaltarikollisuus

Nuorten väkivaltarikollisuuden kehitys

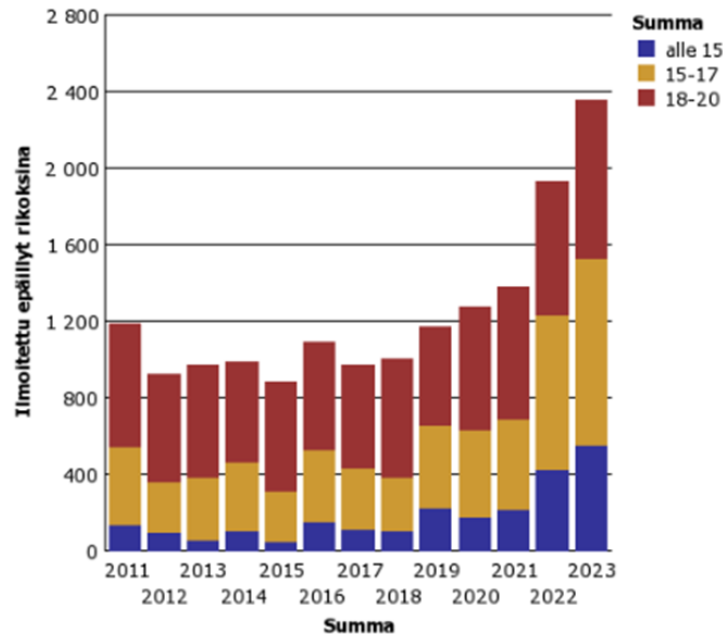
- 2015 jälkeen merkittävää kasvua nuorten väkivaltarikoksissa, ei vanhemmissa ikäryhmissä
 - Merkittäväntä alle 15-vuotiailla
 - v. 2023 12–14-vuotiaiden rikostaso korkein!
- Rikoksen kohteena useimmiten toinen alaikäinen
 - Tyypillisesti kouluympäristö
 - Teräaseet, tekojen kuvaaminen, uhrin nöyryyttäminen, merkkivaatteiden ryöstöt

Kuvio. Väkivaltarikokset 1000 henkilöä kohden ikäryhmän mukaan 2011–2023.
Lähteet: Polstat; Tilastokeskus, väestörakenne.

Nuorten vakavat väkivaltarikokset

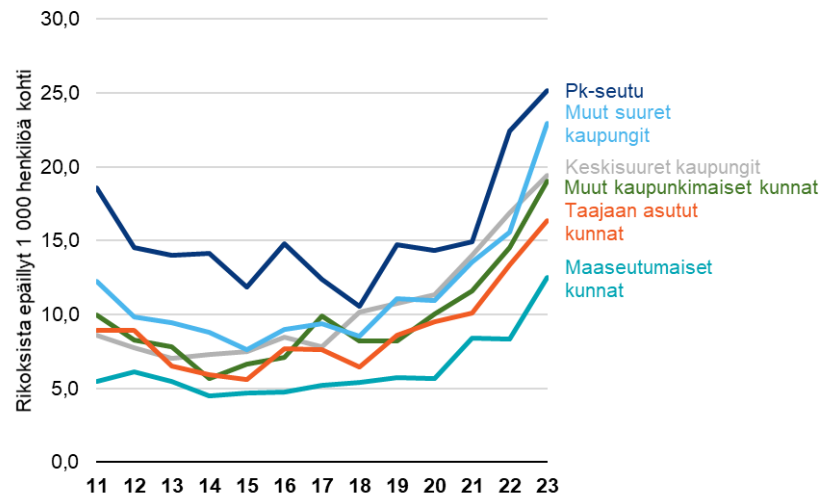
- Kasvua myös vakavammissa nimikkeissä: henkirikokset, törkeät pahoinpitelyt, törkeät ryöstöt, ryöstöt ja näiden yritykset
- **Vakavia väkivaltarikosepäilyjä,** joissa epäilty oli alle 21-vuotias, kirjattiin vuonna 2023 noin 2 370
 - Alle 15-vuotiaiden rikosepäilyjen määrä yli 5-kertaistunut 2015-16 tasosta
 - 15–17-vuotiailla n. +200 %
 - 18–20-vuotiailla n. +50 %

Kuvio. Vakavat väkivaltarikosepäilyt vuosina 2011–2023 ikäryhmittäin.
Lähde: Polstat.

Nuorten väkivaltarikollisuus eri ryhmissä

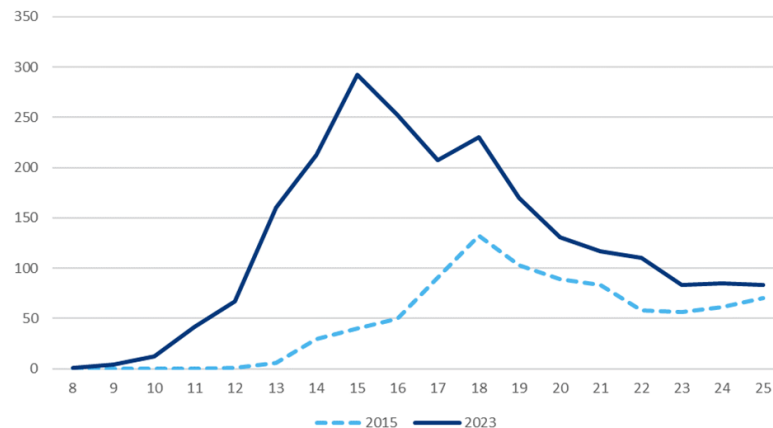
- Rikollisuuden kasvu ei paikannu mihinkään tiettyyn alueeseen tai väestöryhmään
- Kasvu yhtäläistä eri kuntaryhmissä
 - Rikosepäilyjen taso yli 2-kertaistunut sekä suurissa kaupungeissa että maaseutumaaisissa kunnissa
- Rikollisuuden kasvu yhtä suurta sekä suomalais- että ulkom.taustaisilla
 - Ulkom.taustaisten osuus epäilyistä n. 20–30 %, mutta väestöön suhteutettu taso lähes 3-kertainen

Kuvio. 12–17-vuotiaiden väkivaltarikokset 1 000 henkilöä kohden kuntaryhmän mukaan. Lähteet: Polstat; Tilastokeskus, väestörakenne.

Nuorten ryöstörikollisuus

- Ryöstörikokset hyvin yleisiä juuri nuoruusiässä
 - Ryöstön uhri yleensä toinen nuori; sekä uhrit että tekijät nuorempia kuin aiemmin
- Teonpiirteiden muutos: kauppoihin kohdistuneet ryöstöt vähentyneet, julkisilla paikoilla tehty lisääntyneet
- Päihteisiin liittyviä tapauksia n. 1/4
 - Osapuolet päihtyneenä, päihteiden kaupantekotilanteet, päihteet ryöstön kohteena
- Teoissa usein (1/3) mukana teräaseita, muttei juurikaan ampuma-aseita

Kuvio. Nuorten ikä-rikoskäyrä ryöstörikos epäilyissä vuosina 2015 ja 2023. Lähde: Keskusrikospoliisi 2024. Nuorten ryöstörikosten piirteet – Poliisin tietoon tullut ryöstörikollisuus vuosina 2015–2023.

Alaikäisten rikoskierteitä ei katkaista tehokkaasti

- Ryöstö on merkki tekijän rikoskierteestä
- Aikuisten vakavat rikoskierteet katkaistaan pakkokeinoilla
- 15–17-vuotiaiden nuorten osalta vangitseminen on viimesijainen keino
- Alle 15-vuotiaiden osalta poliisilla ei ole keinoja rikoskierteiden katkaisemiseen
- Rikoskierteissä olevat lapset ovat usein sijoitettuina lastensuojelulaitoksiin, joista karkaaminen on helppoa
- Lapset pystyvät usein jatkamaan rikosten tekemistä lähes keskeytyksettä

Pääkaupunkiseudulla eniten ryöstöjä tehneet henkilöt:

2021		2022		2023	
Ryöstöt	Tekijän ikä	Ryöstöt	Tekijän ikä	Ryöstöt	Tekijän ikä
8	19-v	20	15-v	10	14-v
7	22-v	18	15-v	10	20-v
6	14-v	12	15-v	9	12-v
5	13-v	11	15-v	9	15-v
5	15-v	7	15-v	8	18-v
5	19-v	7	16-v	7	14-v
4	16-v	7	14-v	7	15-v
4	14-v	7	17-v	6	14-v
4	14-v	7	13-v	6	13-v
4	47-v	7	14-v	6	18-v

Suljettu laitos kovissa rikoskierteissä oleville nuorille

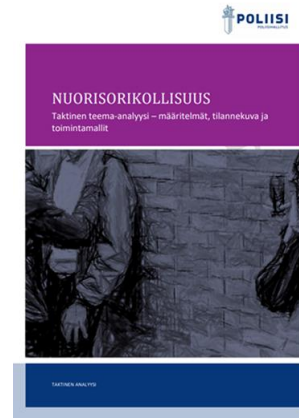
- Viranomaisilla on jo runsaasti tietoa siitä, mitä hatkamatkalla tapahtuu vakavimmissa päihde- ja rikoskierteissä oleville lapsille – Nykyajan katulapsia
- Hatkalaiset näkyvät poliisille seksuaalirikosten asianomistajina / väkivalta- ja ryöstörikosten tekijöinä
- Hatkalaisten löytämiseen ja kiinniottamiseen liittyvää lainsäädäntöä on syytä tarkastella
- Hatkalaisten määrä on niin suuri, ettei kenelläkään riitä resurssit kaikkien aktiiviseen etsintään – Hatkalaisten määrää pitää vähentää radikaalisti
- Suljettu laitos hankalimmissa tilanteissa oleville nuorille – Samalla ohjaus tukipalveluiden piiriin

Nuoren tapahtumia vuoden ajalta:

Tapahtuma
Katoamisilmoitus lastensuojelulaitoksesta
Katoamisilmoitus lastensuojelulaitoksesta
Tapon yritys
Katoamisilmoitus lastensuojelulaitoksesta
Pahoinpitely
Törkeä ryöstö
Katoamisilmoitus lastensuojelulaitoksesta
Katoamisilmoitus lastensuojelulaitoksesta
Katoamisilmoitus lastensuojelulaitoksesta
Katoamisilmoitus lastensuojelulaitoksesta
Pahoinpitely
Huumausaineen käyttörikos
Katoamisilmoitus lastensuojelulaitoksesta
Törkeä ryöstö
Törkeä pahoinpitely
Katoamisilmoitus lastensuojelulaitoksesta
Pahoinpitely
Katoamisilmoitus lastensuojelulaitoksesta
Törkeä ryöstö

Nuorisorikollisuuden torjunnan kohdentaminen

- Poliisin tavoitteena on, että lapsiin kohdistuvat rikokset tutkitaan nykyistä tehokkaammin ja nopeammin
- Nuorten tekemien väkivalta- ja ryöstörikosten määrä saadaan laskemaan nykyisestä ja rikoskierteet katkaistua
- Tutkintatoimenpiteitä kohdennetaan tietojohdoisesti sellaisiin nuoriin, jotka ovat ajautuneet rikoskierteessä pidemmälle (TOP 10)
- Nämä nuoret eivät ole enää Ankkuri-toiminnan piirissä
- Rikoskierteen katkaisemiseksi tulee käyttää tehostetusti ja kohdennetusti tutkinnallisia keinoja
- Rikoskierteessä oleva nuori tulee ohjata avun ja tuen piiriin
- Viranomaisten yhteistyö, tietojenvaihto ja yhteinen tavoite ja tilannekuva on tärkeää

Teema-analyysin tarkoituksena:

1. tunnistaa, mistä nuorisorikollisuudessa on laajassa mielessä kyse
 2. valtakunnallisen tilannekuvan tuottaminen
- Rikollisuus laajemmassa tarkastelussa kuin vain perinteisen väkivalta- ja omaisuusrikollisuuden muodossa
 - Raportti sivuaa poliisin keskeisiä operatiivisia ydintoimintoja [Nuorisorikollisuus \(poliisi.fi\)](https://poliisi.fi)

Katujengit

Poliisin toimenpiteet katujengirikollisuuden torjunnassa

- Syksystä 2022 lähtien poliisi on tiivistänyt valtakunnallista yhteistyötä katujengien torjunnassa
 - Esim. määrittelyt ja tutkintajärjestelyt sekä tiedonjako poliisiyksiköiden välillä
- Tavoitteena estää katujengi-ilmiön pahentuminen, katujengien vakiintuminen, pysäyttää väkivallan ja muun rikollisuuden kierre, ennaltaehkäistä katujengien muodostumista sekä edistää katujengeistä irtautumista
- Heinäkuussa 2023 Helsingin poliisilaitokselle perustettiin katujengirikollisuuden tutkintaryhmä sekä ennalta estävän toiminnon ryhmä

Mikä on katujengi?

Katujengi on useasta henkilöstä muodostuva pysyväisluonteinen ryhmä, johon kuuluvat henkilöt harjoittavat yhdessä ja toistuvasti rikollista toimintaa, jolla on olennaisia vaikutuksia erityisesti yleisten paikkojen järjestykseen ja turvallisuuteen.

Katujengiin kuuluvat henkilöt

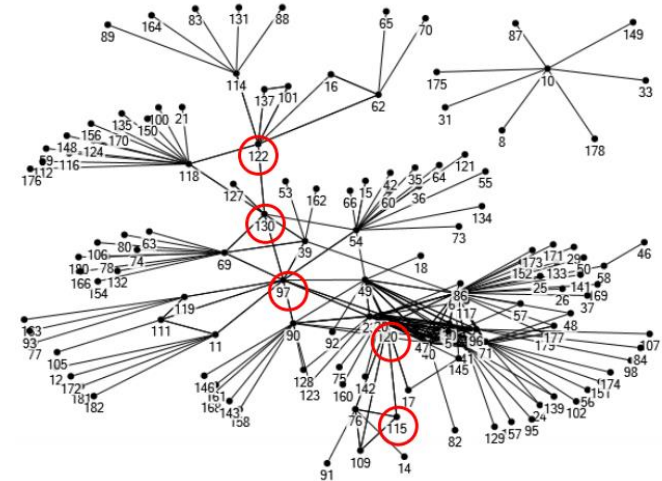
Henkilöt, joiden voidaan rikollisen toiminnan toistuvuuden ja vakavuuden tai muiden luotettavaksi arvioitujen tietojen perusteella arvioida kuuluvan katujengiin.

Muut katujengiin liittyvät henkilöt

Henkilöt, joilla on yhteys katujengiin tai katujengiin kuuluvaan henkilöön, ja yhteyden voidaan olettaa liittyvän rikolliseen toimintaan.

Katujengit Suomessa

- Poliisi tunnistanut 10 katujengiksi luokiteltua rikollisverkostoa
 - Verkostoihin yhdistetty n. 350 henkilöä, joista n. 150 keskeisiä tai ns. ydinhenkilöitä
 - Pääasiassa 18-30-vuotiaita nuoria miehiä, joista monet ulkomaalaistaustaisia
- Vaikutusalueet Helsingin seudulla ja Turun alueella
 - Vaikutusalueille leimallista huono-osaisuus ja verraten korkea ulkom.taustaisen väestön osuus
 - Verkostoilla on havaittu rikollista toimintaa tai yhteyksiä myös muissa kaupungeissa

Kuvio. Havainnekuva katujengin verkostomaisesta rakenteesta.

Katujengien rikollisuus

- Katujengien rikollisuudessa korostuvat väkivalta- ja huumausainerikokset
 - Symbolinen väkivalta, kuten (maantieteellisen) ”reviirin” tai jengin maineen puolustaminen
 - Huumausainerikollisuus eri muodoissaan, ammattimaisesta ja laajamittaisesta huumausainekaupasta katukauppaan
- Suomessa vakavimmat väkivallanteot ovat olleet verraten harvinaisia
 - Ryhmiin liittyviltä henkilöiltä takavarikoitu terä- ja ampuma-aseita (potentiaali)
→ Ryhmien välisiin väkivallantekoihin liittyy eskalaation riski
 - Poliisin oikea-aikaisilla toimenpiteillä on todennäköisesti ollut vaikutusta
- Viitteitä kehityskaaresta, jossa esim. yhdessä tehdyistä väkivaltarikoksista siirrytään ajan myötä tavoitteellisempaan huumausainerikollisuuteen
 - Useilla katujengeihin yhdistetyillä henkilöillä erittäin rikosaktiivinen nuoruus

Yhteenveto

Nuoriso-, katujengi- ja järjestäytyneen rikollisuuden uhkakuvia

- Negatiiviset vaikutukset sisäiseen turvallisuuteen ja polarisaation lisääntymiseen
- Alaikäisten väkivaltarikollisuus jatkaa kasvuaan ja raaistuu edelleen
- Syrjäytymisvaarassa olevat nuoret ajautuvat katujengeihin ja edelleen järjestäytyneeseen rikollisuuteen
- Katujengien toiminta kehittyy kohti järjestäytyntä rikollisuutta
- Järjestäytynyt rikollisuus kasvaa, kansainvälistyy ja kovenee
- Ulkomaalaistaustaisten rikollisten, ulkomailta johdettujen ryhmien ja verkostojen rikollinen toiminta lisääntyy
- Kokaiinin salakuljetuksen ja käytön lisääntyminen
- **Useiden hallitusohjelmakirjausten toimeenpano edistää viranomaisten toimintaedellytyksiä torjuttaessa uhkia ja määritettäessä yhteiskunnan suuntaa**

Kiitos